

УДК 35.087:796.062 (477)

С. А. ВАВРЕНЮК

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ В УКРАЇНІ

Проведено системний аналіз нормативно-правових засад державного управління у сфері фізичної культури і спорту. Досліджено становлення та генезис організаційних, економічних, функціональних основ діяльності органів виконавчої влади України у сфері фізичної культури і спорту.

Ключові слова: фізична культура, спорт, органи управління.

In the article the analysis of the systems of normatively-legal principles of state management is conducted in the sphere of physical culture and sport. Becoming and genesis of organizational, economic, functional bases of activity of executive of Ukraine bodies is investigational in the sphere of physical culture and sport.

Key words: physical culture, sports, controls.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства зберігається актуальність усебічної підтримки сфери фізичної культури і спорту з боку держави. Такий стан речей унормований чинним законодавством. У ст. 3 Закону України “Про фізичну культуру і спорт” відзначається, що держава регулює відносини у сфері фізичної культури і спорту шляхом формування державної політики в цій сфері, створення відповідних державних органів, фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативно-правового та іншого забезпечення розвитку фізичної культури і спорту, а також визнання широкого самодіяльного статусу фізкультурно-спортивного руху в Україні і комплексної взаємодії державних органів з громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості.

Реалізація вказаної норми законодавства потребує цілеспрямованої злагодженої роботи державних інституцій, територіальних громад, виробничих структур, приватних організацій, громадських об’єднань і фахівців сфери. Насамперед це стосується категорії фахівців, які мають статус державних службовців або працюють в організаціях, які фінансуються з державного або місцевих бюджетів.

Усе це має бути одним із першочергових національних пріоритетів розвитку суспільства. Проте вирішення цих завдань неможливе без удосконалення вітчизняної нормативно-правової бази, наукового, матеріально-технічного та медичного забезпечення, оптимізації системи управління сферою фізичної культури і спорту, а також без достатнього рівня фінансування сфери з боку державного та місцевих бюджетів. Тільки за умови оптимального поєднання дій усіх зацікавлених суб’єктів управління стане реальним забезпечення людини

оптимальною руховою активністю протягом усього життя, досягнення нею достатнього рівня фізичної та функціональної підготовленості, упровадження традицій здорового способу життя, сприяння її соціальному, біологічному та психічному благополуччю.

Проблемі класифікації й систематизації принципів державного управління присвячено низку ґрунтовних наукових праць, що, у свою чергу, дає нам можливість зупинитись лише на висвітленні найбільш загальних тенденцій цього процесу. Проблеми управління сферою фізичної культури і спорту розглянуто в роботах вітчизняних учених М. Дутчак, В. Жукової, В. Затилкіна, В. Куделко, М. Олійник, В. Платонова та ін.

Мета статті – проаналізувати теоретико-правові основи державного управління фізичною культурою і спортом в Україні.

Державне управління сферою фізичної культури та спортом в Україні ще перебуває у стадії вдосконалення. Реформування даного напряму потребує вирішення комплексу організаційних, економічних і правових питань з урахуванням досвіду європейських країн. Це дуже важливо для розвитку здорової і соціально активної нації. Характерною особливістю соціально-культурної сфери є те, що вона пов'язана не тільки з матеріальними цінностями, а й значною мірою з духовними потребами громадян. Законодавство в цій сфері покликано забезпечити естетичне й моральне виховання людини, її навчання, охорону здоров'я, задоволення соціально-культурних потреб. Це – діяльність щодо збереження й зміцнення здоров'я людей, задоволення їх інтелектуальних, естетичних та інших духовних потреб, їх соціальний захист, формування особи, її навчання й виховання, підготовка й перепідготовка кадрів для народного господарства тощо.

Пріоритети державної політики висвітлювались у відповідних законодавчих і нормативно-правових актах: законах, указах Президента, постановках Верховної Ради України та Кабінету Міністрів, наказах і нормативно-методичних документах [2]. Значення фізичної культури як соціального феномену в міру розвитку суспільства підвищуватиметься. Дефіцит рухової активності негативно позначається на розгортанні всіх компонентів генетичної програми розвитку і життєдіяльності організму людини [1]. Сучасна наука і виробництво розвиваються лінією одночасної інтеграції та спеціалізації. Найбільш суттєві узагальнення в теорії і методиці фізичної культури народжуються на стику гуманітарних, природних і медико-біологічних наук. Прогресуюче зростання творчого компонента в трудовій діяльності спортивного педагога висуває на перший план рівень загальноосвітніх знань, творчий стиль мислення, здатність до безперервної самоосвіти фахівця. Проте не сама по собі сума знань і умінь, а знання і уміння в синтезі, узагальненні з творчими здібностями є показником усебічно розвиненої особи, сприяють активізації її соціальної ролі [4]. Ніякий педагогічний або методичний прийом не може бути знайдений раз і назавжди. Опанувавши основи педагогічних і природно-научних знань, навчальний закладає фундамент своєї професійної

майстерності. Зростає потреба у фахівцях, що мають не лише хорошу методичну підготовленість у конкретному виді діяльності, але і що мають фундаментальну підготовленість у сфері гуманітарних, природно-научних дисциплін і базових видах рухової активності. Сучасний фахівець має бути соціально активним, здатним впливати на ринок праці, формувати його.

Аналіз діяльності органів державної влади України показав, що необхідно надавати програмного значення питанням фізичного виховання, фізичної культури і спорту, розглядаючи їх як найбільш економічно вигідний і ефективний шлях профілактики захворювань, зміцнення генофонду, підвищення потенціалу трудових ресурсів, психофізичного здоров'я, зростання добробуту населення і вирішення інших соціальних проблем. В Україні практично відсутня система пропаганди фізичного виховання та спорту. На сучасному етапі в Україні продовжується формування нормативно-правового та організаційно-управлінського забезпечення розвитку фізичної культури і спорту, яке характеризується правовим урегулюванням відносин шляхом ухвалення законодавчих і нормативних документів, рішень державних органів; розробкою та реалізацією цільових комплексних програм; створенням мережі центральних і місцевих органів управління з визначенням їх повноважень та відповідальності; розвитком інфраструктури з урахуванням специфічних умов різних регіонів країни; налагодженням вертикальних і горизонтальних зв'язків між суб'єктами; упровадженням організаційно-практичних заходів для вдосконалення та поліпшення організації, підвищення ефективності роботи; створенням системи соціальних гарантій і захисту прав громадян щодо занять фізичною культурою та спортом; здійсненням цільового фінансування та матеріально-технічного забезпечення; створенням спеціальних фондів [5]. Однак основні проблеми пов'язані з необхідністю швидкого реагування на політичні, економічні та інші соціально-правові зрушення у світі та в Україні з урахуванням наявних можливостей щодо реалізації державної політики в галузі фізичної культури і спорту, ще потребують концептуального підходу до їх вирішування.

Таким чином, шляхом усебічного аналізу доступної вітчизняної науково-методичної літератури, різноманітних програмно-нормативних, правових і інших офіційних документів встановлено, що організаційні основи фізкультурно-спортивного руху є важливою ланкою розвитку національної системи фізичного виховання і спорту. Незважаючи на більш ніж десятирічний досвід державного будівництва, в умовах переходу України до нових соціально-економічних відносин, залишаються проблемними питання організаційної структури галузі фізичного виховання і спорту і галузевого управління. Недостатньо ґрунтовних теоретичних розробок шляхів і технологій організаційного вдосконалення сфери фізичної культури і спорту. Теоретичні і методологічні напрацювання попередніх років з проблем організації управління галуззю фізичної культури і спорту не адаптуються до нових умов ринкових стосунків, розвитку відкритого демократичного суспільства, інтеграції України в європейську співдружність.

На державну гілку, яку формує система державних установ і яка характеризується наявністю державних програм, покладається: рішення загальнодержавних завдань відносно збереження і зміцнення здоров'я різних груп населення; професійно-прикладна і військово-прикладна підготовка молоді; здійснення фізичного виховання в дошкільних закладах і загальноосвітній школі, вищих навчальних закладах, на виробничих підприємствах, у військових формуваннях, лікувальних і інших державних установах.

У даному контексті подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на розв'язання інших проблем організації державного управління галуззю фізичної культури й спорту.

Література:

1. *Гладун З.* Поняття і зміст державного управління: Адміністративно-правовий аналіз / З. Гладун. – Львів : Львівський філіал УАДУ, 1996. – 20 с.
2. *Леонова А. О.* Ефективність державного управління в контексті євроінтеграції України : [навч.-метод. посіб.] / А. О. Леонова, В. П. Давидова, О. О. Новачук. – К. : ДПА України, 2007. – 390 с.
3. *Кухтій А. О.* Організаційні основи розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні впродовж ХХ століття : автореф. дис. ... к.фіз.вих. : спец. 24.00.02 "Механізми державного управління" / А. О. Кухтій. – Львів, 2002. – 20 с.
4. *Ошина О. В.* Образовательная система подготовки студентов вузов к здоровому образу жизни : дис. ... к.пед.н. : спец. 13.00.01 / О. В. Ошина. – СПб., 2006. – 209 с.
5. *Тимушкин А. В.* Физическая культура и здоровье : [учеб. пособ.] / А. В. Тимушкин, Н. Н. Чесноков, С. С. Чернов. – М. : СпортАкадемПресс, 2003. – 139 с.

Надійшла до редколегії 16.09.2014 р.